

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, КРИМІНАЛІСТИКИ
ТА ЕКСПЕРТОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТ № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «**Порівняльний кримінальний процес**»
вибіркових компонент освітньої програми
третього (освітнього наукового) рівня вищої освіти
081 Право

Тема 4. Кримінальний процес країн романо-німецької правової сім'ї.

.

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 11 від 21 грудня 2023р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 12 від 20 грудня
2023р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 11 від 20 грудня 2023р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології протокол від 04.12.2023 р. № 12

Розробники:

Професор кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, д.ю.н., професор Слінько С.В.

Рецензенти:

Декан факультету 1 ХНУВС, к.ю.н., доцент Романюк В.В.

Завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, д.ю.н., професор Житний О.О.

План лекції

1. Структура кримінального процесу Франції
2. Кримінальний процес Німеччини, положення малої судової реформи
3. Кодекс Наполеона, структура, зміст, положення, дія
4. Кримінальний процес Азербайджана, теорія та практика
5. Кримінальний процес Грузії, сутність та структура

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254/96 // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст.141.
2. Кримінальний процес : підручник / [О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін.] ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Харків : Право, 2018. – 584 с.
3. Гловюк І.В. Кримінально процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України – Одеса: Юридична література. 2015. – 712с.
4. Молдован В.В. Порівняльне кримінально – процесуальне право України, ФРН, Франція, Англія, США. /Молдован В.В., Молдован А.В. -К.: Юрінком Інтер. 2019. - 180с.
5. Симонович Д.В. Проблеми структурності та системності у кримінальному процесі України: стадії та окремі провадження: монографія. Харків. 2016. 441с.
6. Слінько С. В. Теорія та практика реформування досудового розслідування. - Харків : Владимирів, 2019. - 280 с.
7. Тертишник В.М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі. Дніпропетровськ.: Дніпр. державний ун-т внутрішніх справ. 2020. -350с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://mvs.gov.ua> - офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
4. <http://www.scourt.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
5. <http://sc.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.
6. <http://www.gp.gov.ua> - офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
7. <http://www.minjust.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в Україні.

1. Структура кримінального процесу Франції

Кримінально-процесуальне право Франції являє собою форму змішаного чи континентального, процесу, який прийшов на зміну інквізиційному процесу феодальної абсолютистської держави. Для цієї форми кримінального процесу характерні такі чинники як: наявність самостійної стадії попереднього розслідування, чітке розмежування розслідування і стадії судового розгляду кримінальної справи по суті, причому на відміну від попереднього розслідування судовий розгляд заснований на принципах гласності, усності, безпосередності й змагальності у веденні процесу.

Змішаний кримінальний процес Франції слугував зразком для інших держав континентальної Європи. Законодавче вираження він одержав у Кримінально-процесуальному кодексі Франції 1808 року (кодексі Наполеона), який діяв 150 років з деякими змінами й доповненнями.

У 1959 році вступив у силу новий Кримінально-процесуальний кодекс Франції. Він вирізняється високим рівнем законодавчої техніки, якістю і детальністю. Весь кодекс складається з п'яти книг, що містять понад 800 статей. Перша книга регулює порядок провадження попереднього розслідування, інші чотири — порядок розгляду кримінальних справ по суті, оскарження і виконання вироків.

Нове кримінально-процесуальне законодавство виключило слідчого суддю зі складу судової поліції, очолюваної прокуратурою. Цим самим посилюються гарантії незалежності слідчого судді як органу попереднього розслідування від прокуратури як обвинувальної влади, що здійснює кримінальне переслідування.

Змін зазнали форми процесуальної діяльності в досудових стадіях, склад суду присяжних і порядок голосування в ньому при постановленні вироку, а також стадії виконання покарання, регламентація якої значно розширена.

2. Кримінальний процес Німеччини, положення малої судової реформи

Кримінально-процесуальне право Федеративної Республіки Німеччини є одним із найстабільніших у Європі. Кримінально-процесуальний кодекс ФРН, прийнятий у 1887 році, і нині діє в редакції від 7.04.1987 р. У ньому знайшли своє відображення загальні демократичні ідеї реформ кримінального процесу XIX століття, які в Німеччині отримали свій розвиток у результаті перемоги буржуазної революції 1848 року, також позитивно вплинув Французький кримінально-процесуальний кодекс (кодекс Наполеона 1808 року). Йдеться про такі принципи, як незалежність суддів; розподіл функцій обвинувачення та вирішення справ; створення самостійної прокуратури; гласність та усність судового розгляду; участь у кримінальному правосудді народних представників (шеф-фенів та присяжних); заборона "повороту до гіршого"; вільна оцінка доказів; захист прав та свобод особи від зловживань та свавілля у кримінальному судочинстві.

Нова організація кримінального процесу, заснована на зазначених принципах, прийшла на зміну німецькому інквізиційному процесу, постулатами якого були: суміщення усіх процесуальних функцій у руках судді; таємне та письмове судочинство у справі; позбавлення обвинуваченого права на захист, застосування тортур як засобів визнання вини.

Починаючи з 1964 року, Кримінально-процесуальний кодекс ФРН піддавався численним змінам. Насамперед потрібно відмітити Закон від 19 грудня 1964 року "Про зміни кримінального судочинства та судоустрою", який став відомий під назвою "Мала реформа кримінального процесу ФРН". Цей Закон закріпив:

- вимогу обов'язкового обґрунтування взяття під варту;
- обмежив строк тримання під вартою шістьма місяцями;

— надав право обвинуваченому після закінчення попереднього розслідування знайомитись з матеріалами справи;

— розширив права захисника на листування та побачення з обвинуваченим, який знаходиться під вартою, тощо.

З метою прискорення розвитку кримінального судочинства в 1974 році ліквідовано інститут попереднього слідства, який до цього традиційно розглядався як попереднє слідство судді, що надавало більше прав обвинуваченому на захист в порівнянні з дізнанням; скасовані норми, які надавали право обвинуваченому за участю захисника знайомитися з матеріалами справи, заявляти клопотання, просити прокурора про додаткове заслуховування (це. було передбачено "малою реформою кримінального процесу 1964 року"); введено інститут виключення захисника з процесу (якщо захисник підозрюється в конспіративних контактах з підзахисним, зловживає своїм правом відвідування місця ув'язнення, або це створює загрозу безпеці ФРН тощо).

Стадія попереднього розслідування звужена до форми прокурорського дізнання, обмежені конституційні права громадян на недоторканність житла, поліції надані додаткові повноваження щодо затримання громадян тощо.

За чинним Кримінально-процесуальним кодексом ФРН вже на початку справи можуть з'ясовуватися питання, які стосуються особи підсудного (автобіографічні дані, відомості про фізичний та психічний стан, колишні судимості тощо).

У зв'язку з тим, що в даний час німецьке кримінально-процесуальне законодавство велику увагу приділяє питанням ресоціалізації злочинців, прогнозування подальшого розвитку особи підсудного, виникає необхідність дослідження великого обсягу інформації про особу підсудного. Але передчасне оголошення несприятливих для підсудного відомостей про особу може викликати несприятливе враження про винуватість обвинуваченого. Тому з метою охорони особистих прав підсудного недопустимо розголошення в суді відомостей про його інтимне життя.

Вторгнення в особисту сферу підсудного і оголошення відомостей, які характеризують його особу, будуть допускатися лише в другій частині судового розгляду після визнання підсудного винуватим.

3. Кодекс Наполеона, структура, зміст, положення, дія

Кодекс кримінального слідства (Code d'instruction criminelle) було оприлюднено Наполеоном I 16 листопада 1808 року. У Франції він діяв півтора століття, крім того, послужив зразком для відповідних кодексів більшості держав Європи, зокрема Італії, Бельгії та інших. — досить згадати географію наполеонівських завоювань. Основним автором кодексу вважається граф Жан-Батіст Трейяр, адвокат, депутат Конвенту, член Комітету громадського порятунку та президент Ради п'ятисот, суддя та міністр. Саме він вважається натхненником комісії, який склав проект усіх трьох основних наполеонівських кодексів (Цивільного, Кримінального та Кримінального слідства). Трейяр був також президентом Національного конвенту під час процесу над Людовіком XVI.

Кримінальний Кодекс Франції 1810 року прийнятий в наполеонівській Франції і застосовувався аж до 1994 р Він був своєрідним еталоном уніфікації та систематизації норм кримінального права і справив великий вплив на буржуазне кримінальне право всієї Європи. Значення Кодексу полягає в тому, що він в найбільш рельєфною формі втілює в собі ідеї класичної школи в кримінальному праві. Будучи одним з найперших буржуазних кодексів, він справив великий вплив на весь наступний розвиток буржуазного кримінального права, а оскільки Франція була однією з найбільших колоніальних держав, то її Кодекс був введений в численних колоніях в Азії, Африці і Латинській Америці.

Перед безпосереднім аналізом норм Кримінального Кодексу 1810 року необхідно виявити вплив на нього попереднього Кодексу 1791 року, створеного на основі поглядів просвітницька-гуманістичної школи

кримінального права і процесу. Робота над першим Кримінальним кодексом почалася в 1789 р і закінчилася його прийняттям в 1791 р Найбільш загальними рисами першого Кодексу стали принципи законності, формальної рівності перед законом, відповідність покарання тяжкості злочину, а також загальна націленість на точність і виправляє вплив покарання. Перший проект кримінального кодексу, прийнятий у 1791р., Здійснював нову кримінально-правову програму і може бути визначений як перший кримінальний кодекс буржуазії.

Буржуазно-демократичний характер кримінального кодексу 1791 року суперечив інтересам політичного режиму, сформованого за Наполеона. У підсумку в 1808 році призначається комісія з кодифікації кримінальних законів і в 1810 році новий Кримінальний кодекс Франції був затверджений.

Характер розвитку кримінального законодавства Франції (основу якого складає кримінальний кодекс) показує, що, найбільш істотним змінам воно піддавалося в період загострення класових відносин і в прагненні правлячих верств до безмежної влади.

Зараз, порівнюючи кримінальне право феодальних монархій: незвичайно жорстокий англійська кримінальний "кодекс", німецькі та австрійські уложення, з французьким кодексом 1810 року з'являється чітка переконаність в тому, що цей законодавчий акт з'явився доказом безсумнівного прогресу, але в той же час в тому, що стосувалося покарань, кодекс 1810 року запозичує у минулого часу багато такого, що свідчило про жорстокість, мстивості і нерозбірливості режиму.

Кримінальний кодекс Франції 1810р. складався з попереднього постанови і чотирьох книг. Постанова містить перелік і опис дій, які вважаються злочинними діяннями. Ст. 1 «Злочинне діяння, які закони карають поліцейськими покараннями, є порушенням. Злочинне діяння, які закони карають виправними покараннями, є проступком. Злочинне діяння, які закони карають болісними або ганебними покараннями, є злочином ».

Перша книга кодексу присвячена покаранням кримінальним і виправних і їх наслідків. Кримінальними покараннями вважалися - болісні і ганебні, до них ставилися: смертна кара (шляхом відсікання голови); каторжні роботи довічні і термінові; депортація (довічне заслання за межі імперії); гамівний будинок.

У деяких випадках одночасно із застосуванням одного з зазначених покарань допускалося таврування і загальна конфіскація.

До ганебним покаранням ставилися: виставлення біля ганебного стовпа в нашійнику; вигнання; громадянська деградація.

До покаранням виправних відносяться: термінове тюремне ув'язнення у виправному закладі; тимчасове позбавлення деяких прав - політичних, громадянських або сімейних; штраф.

Так само, потрібно зауважити, що в Книзі першої передбачається рецидив злочинів і проступків (вчинення умисного злочину особою, яка вже має судимість за скоєний раніше умисний злочин). При здійсненні другого злочину злочинець був засуджений до більш жорстокого покарання, ніж, якби він зробив це ж злочин, але в перший раз. Наприклад: ст.56 «Засуджений за злочин, який скоїв другий злочин, що несе за собою цивільну деградацію, засуджується до виставлення біля ганебного стовпа в нашійнику».

Кодекс детально описує порядок застосування кожного з покарань. Наприклад, в ст. 13 говориться про здійснення смертної кари: «Всякому засудженому до смерті відсікається голова. Засуджений до смерті за батьковбивство надсилається на місце страти в сорочці, босоніж, з чорним покривалом на голові (він виставляється на ешафоті, в той час як судовий пристав читає народу обвинувальний вирок; слідом за цим йому відсікається кисть правої руки і він віддається негайної смерті) ».2 Так само детально описується виконання інших покарань.

Таким чином, можна сказати, що Кодекс передбачає значну кількість досить суворих покарань, таких як таврування, виставляння біля ганебного

стовпа, смертна кара, з відсіканням руки, відчуючи в цьому плані вплив старого феодального кримінального права.

Публічне здійснення жорстоких покарань свідчить про те, що основною метою покарання, як і раніше залишається залякування.

У Другій книзі кодексу йдеться про осіб караних, які звільняються від відповідальності або відповідальних за злочини або проступки.

Іншими словами, тут Закон встановлює підстави відповідальності і підстави звільнення від відповідальності або пом'якшення вироку. До виправдувальним і пом'якшує провину обставин відносили: безумство, примус до вчинення злочинів силою. Так в ст.64 йдеться: «Немає ні злочину, ні провини, якщо під час вчинення діяння обвинувачений був у стані божевілля або якщо він знаходився під примусом сили, якої не міг протистояти»; «неповноліття» злочинця, якщо він діяв «без розуміння». Однак Кодекс ще не встановлював мінімального віку кримінальної відповідальності, але до осіб, які не досягли 16 років, застосовувалися більш м'які покарання, ніж до осіб, які досягли цього віку. Про це йдеться в ст. 67 «Якщо встановлено, що він діяв з розумінням, то покарання призначаються на наступних підставах: замість смертної кари, довічних каторжних робіт, депортації він засуджується до висновку в виправному будинку на строк від 10 до 20 років ...».

Детально описуються різні форми співучасті: підбурювання, пособництво. Про це йдеться в наступних статтях: ст.59 «Співучасники злочину або проступку підлягають того ж покаранню. Що і виконавці цього злочину або проступку, за винятком випадків, коли законом пропонується інше ».

Багато питань кримінального права ще не були розроблені: не визначались форми вини, не говорилося про сукупність злочинів, про давність. Переважно міра відповідальності визначалася відповідно до того, чи діяв підсудний з розумінням чи ні.

Третя книга кодексу присвячена злочинам, провиною і їх покаранням. Такі злочинні діяння ділили на 2 види.

Публічні правопорушення, до яких віднесено дії, спрямовані: проти безпеки держави (виклик смуту в державі, шляхом громадянської війни, незаконне застосування збройної сили, вуличні погроми і пограбування); проти імперської конституції; проти громадського спокою (заколот, підкуп, образа і насильство представників влади і тд.).

Злочини, що викликають смути шляхом громадянської війни, каралися смертною карою з конфіскацією майна, і це зрозуміло, тому що правлячі верстви робили все можливе, щоб не випустити з рук «безмежну владу».

Злочини і проступки проти приватних осіб. Такі правопорушення ділилися на два види. Проти особистості: умисне вбивство (нанесення ран і ударів); навмисне вбивство; батьковбивство; дітовбивство; отруєння. В даному випадку «навмисне» визначено ст. 297 «Умисне складається в сформованому до вчинення самого діяння намір зазіхнути на особистість ....». Всі види вбивств карали смертю, причому батьковбивці спочатку відсікали кисть руки, а потім надавали негайної смерті. Однак, якщо умисне вбивство не передувало, що не супроводжувало або не треба було за іншими правопорушеннями воно каралося довічними каторжними роботами.

Також тут дано визначення таких понять, як: ненавмисне позбавлення життя (нанесення ран і ударів) - це злочини скоєні по незручності, нерозсудливості, неуважності і т.д. Такі злочини каралися тюремним ув'язненням і штрафом; злочини і проступки пробачливі. Ст. 321 «Умисне вбивство, так само як і нанесення ран і ударів звичайнісінькими, якщо вони були викликані тяжкими ударами або насильством над особистістю», так само в цю главу підпадає відображення днем спроби проникнення в будинок або житлове приміщення; позбавлення життя або нанесення ран і ударів з метою оборони. Ст. 328 говорить «Немає ні злочину, ні проступків, якщо позбавлення життя ... було викликано готівкової необхідністю вдатися до законної оборони себе або іншого». Готівкової необхідністю вважалося

відображення спроби проникнути в будинок вночі або захист себе від учиняти крадіжку або насильство.

Більш половини присвячено охороні власності. У Кодексі докладно описуються різні види крадіжки і встановлюються за них суворі покарання.

Обвинуваченого в крадіжці, так само могли покарати смертною карою, якщо при вчиненні злочину він: діяв вночі; скоїв злочин не один (двома або кількома особами); «якщо винні або один з них мали при собі явно або приховано зброю»; якщо при крадіжці були використані фальшиві ключі або одяг (форма) посадової особи, або якщо крадіжка здійснена шляхом злому, влізання в приватні володіння; «якщо злочин було скоєно ними з насильством або погрозою вжити зброю».

Потрібно відзначити, що смертна кара призначалася, тільки при сукупності всіх п'яти умов. Всі ж інші злочинці каралися або довічними каторжними роботами, або терміновими каторжними роботами.

Так само терміновими каторжними роботами каралися ті, хто насильством або примусом змушував поставити підпис або передати документ (акт, розписку і тд.), Що створює зобов'язання.

Характерно, що до злочинів проти власності Кодекс відносить страйку робітників, тобто тимчасове припинення або недопущення роботи в будь-якої майстерні.

Таким чином, Кримінальний кодекс так само, як і Цивільний, пройнятий духом власності. Якщо Цивільний кодекс стверджує право власності, то Кримінальний забезпечує її максимальну охорону.

Четверта книга Кодексу присвячена поліцейським порушенням і покаранням.

У ст. 464 визначено, що: «Поліцейськими покараннями є: тюремне ув'язнення, грошовий штраф і конфіскація певних предметів, на які накладено арешт»

Далі в ст.465, 466, 470 визначені терміни арешту і суми штрафів за вчинення порушень: тюремним ув'язненням від одного до п'яти днів;

штрафом від 1 до 15 франків (гроші передавалися тій комуні, де було скоєно порушення); конфіскацією предметів, на які накладено арешт при вчиненні порушення, або предметів, одержаних внаслідок вчинення порушення, або матеріалів або інструментів, що служили або призначених для його здійснення.

Провівши аналіз норм Кодексу 1810 року, впливає сказати, що він так само як і попередній (Кодекс 1791года) ввів жорстокі страхітливі покарання за найменший посягання на приватну власність і за злочини проти існуючого державного ладу. При цьому нехтували проголошеним революцією принципом про пропорційності тяжкості покарання вчиненому злочину.

У наступні роки Кримінальний кодекс зазнав змін. Перші нововведення торкнулися найбільш яскравих пережитків феодального права, а в наслідку відбувалися ті зміни які були необхідні в даний період часу і відповідали режиму влади.

Істотні зміни були внесені в КК 1810 роки тільки після революції 1830 року. Так, в 1832 р були скасовані статті про таврування і виставляння у ганебного стовпа. Однак стаття про публічне виконання вироку про смертну кару зберігалася в силі до 1939 р Трохи пізніше (в 1854р.) Була скасована «громадянська смерть». Зрештою, майже всі європейські країни відмовилися від «громадянської смерті». Вона стала замінятися в тому чи іншому вигляді обмеженням правоздатності, наприклад, заборонаю, займати посади в державному апараті, позбавленням звань тощо. [1] ЗВ 1912 г. Був встановлений мінімальний вік кримінальної відповідальності - 13 років.

Кримінальну право розвивалося шляхом новелою безпосередньо Кодексу, а також прийняття ряду нових законів, що діють паралельно з Кодексом

На закінчення слід сказати, що Французький Кодекс вплинув на каральне законодавство багатьох країн світу - Іспанії, Бразилії, Швейцарії, Бельгії, окремих німецьких держав і навіть Японії, в якій в 1882 році вступив в силу кримінальний закон, майже дослівно переписаний з французького.

4. Кримінальний процес Азербайджана, теорія та практика

Уголовно-процессуальный кодекс Азербайджанской Республики
(утвержден Законом Азербайджанской Республики от 14 июля 2000 года № 907-IQ)
(с изменениями и дополнениями по состоянию на 23.04.2021 г.)

Раздел первый. Основные положения

<u>Глава I. Уголовно-процессуальное законодательство</u>	(статьи 1 - 7)
<u>Глава II. Задачи, основные принципы и условия уголовного судопроизводства</u>	(статьи 8 - 36)
<u>Глава III. Уголовное преследование</u>	(статьи 37 - 44)
<u>Глава IV. Ведение производства по уголовному преследованию</u>	(статьи 45 - 54)
<u>Глава V. Оправдание (реабилитация). Возмещение причиненного ущерба</u>	(статьи 55 - 63)
<u>Глава VI. Обязательность процессуальных постановлений</u>	(статьи 64 - 65)

Раздел второй. Суд и лица, участвующие в уголовном процессе

<u>Глава VII. Суд</u>	(статьи 66 - 83)
<u>Глава VIII. Сторона обвинения</u>	(статьи 84 - 89)
<u>Глава IX. Сторона защиты</u>	(статьи 90 - 93)
<u>Глава X. Другие лица, принимающие участие в уголовном процессе</u>	(статьи 94 - 99)
<u>Глава XI. Представители и правопреемники</u>	(статьи 100 - 106.1)
<u>Глава XII. Отводы в уголовном процессе</u>	(статьи 107 - 118)
<u>Глава XIII. Обеспечение прав и законных интересов лиц, участвующих в уголовном процессе</u>	(статьи 119 - 123.1)

Раздел третий. Доказательства и доказывание

<u>Глава XIV. Доказательства</u>	(статьи 124 - 137)
<u>Глава XV. Доказывание</u>	(статьи 138 - 146)

Раздел четвертый. Меры процессуального принуждения

<u>Глава XVI. Задержание</u>	(статьи 147 - 153)
<u>Глава XVII. Меры пресечения</u>	(статьи 154 - 175)

<u>Глава XVIII. Применение других мер процессуального принуждения в уголовном процессе</u>	(статьи 176 - 178)
<u>Раздел пятый. Имущественные вопросы в уголовном судопроизводстве</u>	
<u>Глава XIX. Гражданский иск в уголовном судопроизводстве</u>	(статьи 179 - 188)
<u>Глава XX. Выдача компенсации потерпевшему</u>	(статьи 189 - 191)
<u>Глава XXI. Оплата труда и производственных расходов</u>	(статьи 192 - 196)
<u>Глава XXII. Судебные издержки</u>	(статьи 197 - 198)
<u>Раздел шестой. Вопросы конфиденциальности и сроков во время уголовного судопроизводства</u>	
<u>Глава XXIII. Охрана конфиденциальности во время уголовного судопроизводства</u>	(статьи 199 - 201)
<u>Глава XXIV. Сроки в уголовном судопроизводстве</u>	(статьи 202 - 203)
<u>Раздел седьмой. Досудебное производство по уголовному делу</u>	
<u>Глава XXV. Возбуждение уголовного дела</u>	(статьи 204 - 213)
<u>Глава XXVI. Общие условия предварительного расследования</u>	(статьи 214 - 222)
<u>Глава XXVII. Привлечение в качестве обвиняемого</u>	(статьи 223 - 225)
<u>Глава XXVIII. Допрос и очная ставка</u>	(статьи 226 - 235)
<u>Глава XXIX. Осмотр, эксгумация и освидетельствование</u>	(статьи 236 - 238)
<u>Глава XXX. Оpozнание лица и предметов</u>	(статьи 239 - 241)
<u>Глава XXXI. Обыск и выемка</u>	(статьи 242 - 247)
<u>Глава XXXII. Наложение ареста на имущество</u>	(статьи 248 - 254)
<u>Глава XXXIII. Наложение ареста на почтово-телеграфную и иную корреспонденцию. Перехват переговоров, проводимых по телефону и иным устройствам, сведений, передаваемых по средствам связи и иным техническим средствам, других сведений</u>	(статьи 255 - 259)
<u>Глава XXXIV. Проверка показаний на месте и следственный эксперимент</u>	(статьи 260 - 263)
<u>Глава XXXV. Производство экспертизы</u>	(статьи 264 - 272)

<u>Глава XXXVI. Изъятие образцов для исследования</u>	<u>(статьи 273 - 276)</u>
<u>Глава XXXVII. Приостановление и прекращение производства по уголовному делу</u>	<u>(статьи 277 - 283)</u>
<u>Глава XXXVIII. Составление обвинительного акта и направление уголовного дела в суд</u>	<u>(статьи 284 - 292)</u>
<u>Глава XXXIX. Упрощенное досудебное производство по очевидным преступлениям, не представляющим большой общественной опасности</u>	<u>(статьи 293 - 297)</u>
<u>Раздел восьмой. Производство в суде первой инстанции</u>	
<u>Глава X. Предварительное рассмотрение уголовных дел, материалов упрощенного досудебного производства и жалоб в порядке частного обвинения</u>	<u>(статьи 298 - 307)</u>
<u>Глава XLI. Общие условия судебного разбирательства</u>	<u>(статьи 308 - 321)</u>
<u>Глава XLII. Открытие судебного заседания</u>	<u>(статьи 322 - 323)</u>
<u>Глава XLIII. Судебное следствие</u>	<u>(статьи 324 - 338)</u>
<u>Глава XLIV. Судебные прения и последнее слово обвиняемого</u>	<u>(статьи 339 - 343)</u>
<u>Глава XLV. Постановление итогового судебного решения</u>	<u>(статьи 344 - 358)</u>
<u>Глава XLVI. Исключена</u>	
<u>Раздел девятый. Производство в судах апелляционной и кассационной инстанций</u>	
<u>Глава XLVII. Пересмотр приговоров и постановлений судов в апелляционном порядке</u>	<u>(статьи 381 - 407)</u>
<u>Глава XLVIII. Пересмотр приговоров или постановлений судов в кассационном порядке</u>	<u>(статьи 408 - 420)</u>
<u>Глава XLIX. Пересмотр приговоров или постановлений суда в порядке дополнительной кассации</u>	<u>(статьи 421 - 427)</u>
<u>Раздел десятый. Особенности производства в отношении лиц некоторых категорий</u>	
<u>Глава L. Особенности производства в отношении несовершеннолетних</u>	<u>(статьи 428 - 435-2)</u>
<u>Глава LI. Особенности производства в отношении лиц, обладающих привилегиями и иммунитетом, установленными международными договорами</u>	<u>(статьи 436 - 441)</u>
<u>Раздел одиннадцатый. Особые производства</u>	
<u>Глава LII. Осуществление судебного надзора</u>	<u>(статьи 442 - 454)</u>
<u>Глава LIII. Производство по новым обстоятельствам, связанным с нарушением прав и свобод</u>	<u>(статьи 455 - 460)</u>
<u>Глава LIV. Производство по вновь открывшимся</u>	<u>(статьи 461 -</u>

<u>обстоятельствам</u>	<u>467)</u>
<u>Глава LIV-I. Производство по применению принудительных мер медицинского характера в отношении лица, подлежащего освобождению от уголовной ответственности в связи с наркоманией</u>	<u>(статьи 467.1 - 467.11)</u>
<u>Глава LV. Производство по применению принудительных мер медицинского характера в отношении лиц, совершивших преступление в состоянии невменяемости</u>	<u>(статьи 468 - 478)</u>
<u>Глава LVI. Производство по применению принудительных мер медицинского характера в отношении лиц, заболевших психической болезнью после совершения преступления</u>	<u>(статьи 479 - 487)</u>
<u>Глава LVI-I. Производство по применению уголовно-правовых мер в отношении юридического лица</u>	<u>(статьи 487.1 - 487.8)</u>
<u>Глава LVII. Производство по оказанию правовой помощи по уголовным делам</u>	<u>(статьи 488 - 505)</u>
<u>Глава LVIII. Производство в порядке исполнения приговоров или иных итоговых судебных решений</u>	<u>(статьи 506 - 521)</u>

5. Кримінальний процес Грузії, сутність та структура

Статья 1. Цель Кодекса

Настоящий Кодекс устанавливает правила расследования преступления, осуществления уголовного преследования и правосудия.

Статья 2. Порядок применения уголовно-процессуального закона, аналогия закона

1. В уголовном процессе применяется процессуальная норма, действующая во время расследования и судебного разбирательства.

2. Изменения, вносимые в уголовно-процессуальный закон, влекут отмену или изменение ранее вынесенного процессуального акта, если тем самым улучшается положение обвиняемого (осужденного).

3. При наличии пробелов в законодательстве Грузии допускается применение уголовно-процессуальной нормы по аналогии, если тем самым не ограничиваются права и свободы человека, предусмотренные Конституцией и международными договорами Грузии.

4. Уголовный процесс, независимо от места совершения преступления, на территории Грузии осуществляется в соответствии с законодательством Грузии.

5. Уголовно-процессуальное законодательство Грузии применяется также в отношении преступлений, совершенных на воздушных или морских судах, находящихся за пределами Грузии под флагом или с опознавательными знаками Грузии, если иное не установлено международными договорами и соглашениями Грузии.

51. Уголовно-процессуальное законодательство Грузии применяется на территории дипломатического представительства или консульского учреждения Грузии за рубежом, если международным договором Грузии не установлено иное. (20.07.2018 N3157)

6. В соответствии с международными договорами и соглашениями Грузии уголовно-процессуальное законодательство Грузии может применяться и на территории иностранных государств.

7. Граждане Грузии, пользующиеся дипломатическим иммунитетом, а также члены их семей, находящиеся за границей, если они добровольно не дадут согласия на применение уголовно-процессуального законодательства страны пребывания, подлежат юрисдикции уголовно-процессуального законодательства Грузии.

8. При удовлетворении ходатайств судов или следственных органов иностранных государств о производстве процессуальных действий на территории Грузии может быть применено также уголовно-процессуальное законодательство этих государств, если это предусмотрено международными договорами Грузии.

Статья 4. Неприкосновенность достоинства личности

1. Судья, прокурор, следователь и другие участники уголовного процесса обязаны защищать достоинство и неприкосновенность личной жизни участников процесса на всех стадиях уголовного процесса.

2. Не допускается воздействовать на свободу воли человека с применением пыток, насилия, жестокого обращения, обмана, медицинского вмешательства, гипноза, а также других таких мер, которые воздействуют на память или мышление человека. Не допускаются также применение угроз или обещание непредусмотренных законом льгот.

3. Принуждение в пределах уголовного процесса может применяться только в случаях, предусмотренных законом, и в установленном порядке.

Статья 5. Презумпция невиновности и свободы

1. Лицо считается невиновным, пока его виновность не будет доказана вступившим в законную силу обвинительным приговором суда.

2. Никто не обязан доказывать свою невиновность. Бремя доказывания обвинения лежит на обвинителе. Обвинитель вправе отказаться от обвинения.

3. Сомнения, возникшие при оценке доказательств, не подтвердившиеся в порядке, установленном законом, должны быть разрешены в пользу обвиняемого (осужденного).

4. Лицо должно быть свободным, кроме случая, когда подтвердилась необходимость его заключения под стражу.

Статья 6. Недопустимость неправомерного ограничения конституционных прав и свобод человека

1. Ограничение конституционных прав и свобод участника уголовного процесса допускается только на основании специальных норм, предусмотренных Конституцией Грузии и настоящим Кодексом.

2. Признание лица виновным и назначение ему наказания – исключительное правомочие суда.

3. Предпочтение всегда должно отдаваться самой мягкой форме ограничения прав и свобод.

Статья 7. неприкосновенность личной жизни в уголовном процессе

1. В процессе следствия сторона не вправе самовольно и незаконно вмешиваться в личную жизнь другого лица. неприкосновенность частной собственности или другого владения и частной коммуникации, осуществляемой любым способом, гарантируется законом.

2. Лицо, производящее процессуальные действия, не должно разглашать сведения о личной жизни, а также сведения личного характера, сохранение которых в тайне представляется лицу необходимым.

3. Лицо, которому причинен вред незаконным разглашением сведений о его личной жизни/персональных данных, имеет право на полное возмещение вреда в порядке, установленном законодательством Грузии.(1.08.2014 N2634)